

Avfallshantering vid bygg- och rivningsåtgärder

För arbeten som kräver rivningslov eller anmälan ska det vanligtvis upprättas en kontrollplan. Planen ska bland annat beskriva hur det material som uppstår vid rivning kommer att hanteras, vilket material som kan återanvändas och vilket avfall som ska sorteras ut och omhändertas. Det görs i en så kallad materialinventering. Sedan den 1 augusti 2020 finns särskilda krav på utsortering av vissa avfallsslag

Kontrollprogram och materialinventering vid rivning

En kontrollplan ska redovisa vilket material från ett rivningsobjekt som kan återanvändas och vilket material som ska omhändertas. Exempel på återanvändbara material är fönster, dörrar, köksinredningar och tegelpannor. Kontrollplanen ska även ange vilket avfall som beräknas uppkomma i samband med rivningen. Det ska särskilt anges vilket material som kommer att återvinnas och hur farliga ämnen kommer att omhändertas.

Genom att ta fram en materialinventering skapas förutsättningar för att rivningsavfallet ska kunna tas om hand på ett miljömässigt godtagbart och säkert sätt. Vid inventeringen identifieras farliga ämnen, komponenter och material. Byggherren har det yttersta ansvaret för avfallshanteringen vid rivning.

Materialinventeringen bör göras på plats vid rivningsobjektet - om det inte är uppenbart onödigt - av någon som har god kunskap och erfarenhet inom området.

Följande uppgifter behöver finnas med i materialinventeringen:

- Vilka avfallsslag av farligt avfall som beräknas uppkomma och som ska sorteras ut.
- I vilken utsträckning sortering kommer att ske genom källsortering på arbetsplatsen.
- Vilka övriga avfallsslag som kommer att uppkomma och hur de kommer att hanteras, det vill säga om de ska bli föremål för materialåtervinning, energiutvinning eller deponering.

- Om skyddsåtgärder behöver iakttas vid rivningsåtgärderna med hänsyn till risk för skador på människor eller växt- och djurliv (exempelvis vid hantering av rivningsmaterial som innehåller asbest eller PCB).
- Redovisning av arbetssätt samt skyddsåtgärder vid avlägsning av farligt avfall, inklusive skyddsåtgärder mot dammbildning.
- Skyddsåtgärder och utrotningsmetoder vid eventuell förekomst av ohyra, virkesföroreande insekter eller hussvamp av släktet *Serpula*.

Nya krav på sortering av bygg- och rivningsavfall

Den 1 augusti 2020 började nya bestämmelser gälla för den som hanterar bygg- och rivningsavfall. De nya reglerna innebär bland annat att åtminstone följande avfallsslag ska sorteras ut och förvaras separat från varandra på arbetsplatsen:

1. trä
2. mineral som består av betong, tegel, klinker, keramik eller sten,
3. metall
4. glas
5. plast
6. gips.

Även brännbart avfall ska sorteras ut. Den som samlar in bygg- och rivningsavfall ska samla in avfallslagen separat så att de inte blandas med varandra.

Dispens från utsorteringskraven

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen kan i det enskilda fallet ge dispens från utsorteringskraven. Dispens får ges i fråga om avfall där separat insamling inte är genomförbar eller där nackdelarna överväger fördelarna med sorteringen.

Transport av avfall

För att yrkesmässigt transportera avfall, vilket innebär att transport utförs av någon annans avfall, behöver bolaget ha tillstånd från länsstyrelsen. Det gäller oavsett avfallsmängden.

Vid transport av avfall från egen verksamhet behöver du tillstånd om avfallsmängden överstiger 100 kilo eller 100 liter farligt avfall per år. För mängder under gränsen för tillståndsplikt behöver istället en anmälan göras. Tillstånd krävs även för transport av över 10 ton eller 50 kubikmeter icke-farligt avfall per år.

Skadliga ämnen som kan förekomma i rivningsavfall

Asbest - förbud sedan 1976

Material med asbestinnehåll räknas som ett farligt avfall då dammande asbestfibrer är hälsoskadliga vid inandning. Asbest i höga halter kan finnas bundet i cement i tak-, fasad- och balkongfrontskivor (eternit och internit) samt i rör och trummor. För att vara helt säker på att ett material innehåller asbest eller inte krävs provtagning av materialet.

Isolermaterial mot brand och hög värme kan också innehålla asbest t ex ventil-, trum- och rörisolering. Asbest kan förekomma i kakelfix, fönsterkitt, fogmassor och som fyllnadsmedel i papp och plast.

Vid rivning av asbestinnehållande material som kan damma vid demontering behöver en saneringsfirma anlitas. Firman ska ha ett särskilt tillstånd från arbetsmiljöverket för att utföra asbestsanering.

Kvicksilver – förbud sedan 1983

Många komponenter i elektriska installationer, i pannrum och undercentraler samt värme- och ventilationssystem innehåller kvicksilver. Exempel är olika mätinstrument, larmutrustningar, ringklockor, reläkontakter, tidströmbrytare, vippströmbrytare, nivåvakter, tryckvakter och tryckmätare, flödesmätare, termometrar, termostater, pressostater och kondensatorer.

Kvicksilver kan också finnas ansamlat i vattenlås, golvbrunnar och avloppsledningars lågpunkter från t ex laboratorier, fotoateljéer och tandläkarmottagningar. Även lysrör och lågenergi- samt urladdningslampor innehåller kvicksilver.

PCB – förbud införda mellan 1973 – 1995

Polyklorerade bi- och trifenyler (PCB) finns som mjukgörare i vissa äldre fogmassor. Även äldre typer av lim och kitt kan innehålla PCB. Det finns PCB-haltiga golvmassor, isolerrutor och ramar med PCB-haltiga förseglings- och fogmassor samt oljekondensatorer och dörrstängare som innehåller PCB.

Även hydrauloljor och isoleroljor eller värmeöverföringsoljor kan ibland innehålla PCB. Oljekylda transformatorer och kraftkondensatorer kan vara förorenade med PCB. Småkondensatorer med PCB finns till lysrörsarmaturer samt till oljebrännare och som startkondensatorer för mindre enfasmotorer, i tvättmaskiner, köksfläktar etc.

PCB i fogmassor kan ha vandrat ut i angränsande material.

CFC och HCFC – tillverkning och påfyllning förbjudet sedan 1995 och 1998

”Freoner” och klorfluorkarbonater finns i de slutna cellerna i isolermaterial och som köldmedier i vitvaror, t ex kylar och frysar, värmepumpsanläggningar, kylanläggningar samt i polyuretancellplast (PUR) och extruderad polystyren (XPS).

CFC och CFHC har också förekommit som aerosol-drivmedel och i fogskum, som drevning runt dörrar och fönster, mellan hela förtillverkade byggelement och i sådana element med kärna av cellplast t ex frigolit samt i markisolerskivor.

Endast kylfirmor som är ackrediterade av SWEDAC får tömma värmepumpar samt kyl- och frysanläggningar. Efter sanering sorteras resterna ut som metallskrot.

Cellplast med CFC kräver särskilt varsam demontering/hantering och ska hanteras som miljöskadligt avfall och sorteras separat.

Impregnerat virke

Innehåller ofta giftiga metaller som arsenik, krom och koppar eller kreosot. Trä som nyligen impregnerats med arsenik och krom är svagt gulgrönt medan kopparbaserade träskyddsmedel ger träet en tydlig grön färg. Färgen bleknar med tiden. Gamla järnvägssyllar och ledningsstolpar är nästan alltid impregnerade med kreosot. Träet är svart eller brunt och har en stark och karaktäristisk lukt.

Virke som är impregnerat med något av ovanstående är farligt avfall. De giftiga ämnena förstörs inte vid vanlig förbränning utan måste tas omhand i speciella förbränningsanläggningar.

Hussvamp

Serpula lacrymans, är en mycket aggressiv brun-rötesvamp som orsakar stora skador på byggnader, framför allt fuktiga trähus. Det angripna virket spricker upp i kuber och smulas så småningom sönder till ett brunt pulver. Ibland kan man också se ett vitt, luddigt luftmögel som växer på det angripna virket.

Vid sanering av hussvampsangrepp ska rivningsresterna hanteras så att svampsporer inte sprids till omgivningen eller att kasserat material återanvänds. Exempelvis bör slutna containers eller säckar användas.

Sopstationen och transportörerna ska vara informerade om att avfallet innehåller äkta hussvamp. De som arbetar med och tar emot materialen ska vara informerade om riskerna med spridning av angripet material. Det är svårt att se skillnad på vanlig röta och hussvamp, därför behövs fackkunskap både vid provtagning och analys.

PVC-plast

kan innehålla tenn- och blystabilisatorer, ftalater, klorparaffiner och nonylfenoletoxilater. PVC förekommer i rör, takdukar, fönsterprofiler, kabel, golv och syntetläder.

PVC är en plast som lämpar sig mycket väl för återvinning. Materialet är stabilt och kan smältas om flera gånger med bibehållna bra egenskaper.

Vill du veta mer? Kontakta oss på miljö- och hälsoskyddsavdelningen

Ring 08-580 285 00 eller skicka e-post till miljo.bygglovsnamnden@jarfalla.se.
Läs mer på www.jarfalla.se